

ler. Sanat ve güzellik beğenisini yüceltir; ona yeni, daha mutlu bir yaşama götürecektir ufuklar açar. Onda insanı duyguların gelişmesi yanında; güzel sanatlara, yurduna, yurdunun sanat değerlerine bir sevgi ve ilgi uyandırır (Alıntılaman Uyguner 1977: 104).

Çocuk için yazılan şiirlerde uyak ve ses, hece yinelemelerine (aliterasyon) yer verilebilir, ama ille de ölçü ve uyak olması gerekmez. Yeter ki sözcüklerin seçilişi ve dizilişiyile gereken ezgi yaratılmış olsun (Demiray 1977: 34).

Çocuğa Şiir Okutulurken Dikkat Edilecek Noktalar

1. Tekerlemeler kullanılabilir kuşkusuz. Ama bunlar şiir değil. Şiir yazılırken masal tekerlemelerinden yararlanılabilir, o başka.

Metinler “çocuğa göre” olmalıdır. Dağlarca şöyle diyor: “Çocuk şiirinde yapıyı, nesneliliği, konuları, onun açısına göre daha ince seçmek, ilk duyarlıklar, ilk özgürlükler, ilk ölçüler içinde yazmak gereklidir” (Akt: Şirin 2000: 104).

2. Çocuğun şiiri ezberlemesi gerekmez. Çocuk, şiiri ezberlemesi için zorlanmamalıdır. Bu durum çocuğun gözünde şiiri sevimsiz kılabilir, onu şiirden soğutup uzaklaştırabilir. Çocuk sevdiği şiiri okuya, yineleye yineleye kendiliğinden ezberleyebilir, o başka.

Türkçe Eğitim Programı'nda şöyle deniliyor: “Etkili ve güzel okunacak yazının mutlaka ezberlenmesini istemek gerekmez. Ezberleme, bazı öğrenciler için güçlük yaratabileceği gibi zamanın ve gücün boşa gitmesine de yol açabilir. Bundan ötürü, bazı durumlarda metnin bir kâğıttan ya da kitaptan izlenmesine de izin verilmeli, asıl amacın güzel okumak olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır” (1982: 55).

Demek ki şiir kitaptan ya da kâğıttan okunabilir. Önemli olan çocuğun ezbere okuması değil, şiirin düşünce, duygu ve uyum değerlerini belirtecek biçimde etkili, güzel okumasıdır.

Aşağıya Sabri Özbaydar'ın açıklaması yazılmıştır:

“Şiir, çocuklarda fazla ilgi uyandırmamaktadır. Oysa Türkiye’de ders kitapları manzumelerle doldurulur ve çoğu saçma sapan olan bu manzumeler çocuklara ezberlettirilir. Bu, 1912’lerden kalan yanlış bir teörinin sonucudur. Tıpkı atlete idman yaptırır gibi, ezberlemenin de hafızayı geliştirdiği sanılıyordu. Oysa yanlış bir sistemdir

bu ve ezberletmek, çocuğa yük yüklemekten başka bir şey değildir. Ayrıca, bu uygulama çocukta ileri yaşlarda şiire karşı tepki göstermeye de yol açabiliyor” (Bulunduğu kaynak 1976: 142).

Aşağıya, tiyatro-sinema sanatçısı Zuhul Olca'yın bir anısı yazılmıştır.

“İlkokul birinci sınıfta anneler gününde ‘Annem’ diye bir şiir okumam gerekiyordu. Günlerce ezberledikten sonra sahneye çıktım ve ‘Annem’ dedim, gerisi gelmiyor. Topuluk karşısında ilk kez görünüyorum. İkinci, üçüncü, ‘Annem’ den sonra gülüşmeler başladı. Ben kıvranırlken gözlerimle annemi aradım. İnsanlar benim şirinliğime gülüp acıyorlar. Bense benimle alay edildiğini zannedip ağlıyordum. Bu olaydan sonra sarılık oldum. Doktorlar, aşırı depresyondan, üzüntüden oluşan sarılık teşhisi koydular” (Cumhuriyet Dergi, 1992, sayı: 338).

Okurken çocukların jestleri, mimikleri, ses tonları ölçülü, uygun olmalıdır. Çeşitli kaynaklardan (radyo, teyp, TV, kaynak kişi..) yararlanılarak çocuklara etkili okuma örnekleri dinletilmelidir. Ama öncelikle öğretmen okuma örneği sunmalıdır.

Şiirlerin, Memet Fuat'ın deyişiyile “tıpkı konuşur gibi okunmaları gerekir, hiç acele etmeden, bağırmadan, tane tane, özentsiz, yapmacıksız-düpedüz konuş gibi” (1968: 6).

3. Okuma alıştırmaları, şiir üzerinde yapılmamalıdır. Okuma zorluğu çocuğu şiirden soğutabilir çünkü. (Demiray 1977: 36)

4. Şiirin tek bir açıklaması yoktur, olamaz. Çocuk şiirin kendisinde yarattığı duyguları dile getirmeli, bu duyguların kaynaklandığı dizeler üzerine konuşmalıdır. (Sezer 2000: 648). Bu da her çocuk için farklı olabilir. “Ne anladınız?” diye sormak, şiiri düzyazıya çevirtmek yanlıştır. Doğan Aksan'ın deyişiyile “şiir bildirmeyi değil, duygulandırma ya da heyecan vermeyi amaç edinen başka bir dildir”.

Sennur Sezer, Fazıl Hüsnü Dağlarca'dan dinlediği bir anekdotu sunuyor: “Bir okulda ödev olarak Dağlarca'nın bir şiirinin açıklamasının yazılması istenmiş. Öğrencilerden birinin babası şairin arkadaşymış, ödevi Dağlarca'ya yaptırmış. Öğretmen, Dağlarca'nın kendi şiiri için yaptığı irdelemeyi kendi kalıplarına uygun bulmamış olacak ki ödev geçer not alamamış. Bu belki Dağlarca'nın eğitim sistemimizi iğnelemek için kurguladığı bir öykü. Ancak benim de bir öyküm var. Milli Eğitim Bakanlığı 1989 yılında 2. sınıf kitabına benim bir şiirimi almış. Şiirle ilgili soruları hazırlayan ku-